

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
1^η ΠΕΡΙΦ. ΣΧΟΛ. ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΕΙΔ. ΑΓΩΓΗΣ
Π/ΒΑΘΜΙΑΣ & Δ/ΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
ΝΟΜΑΡΧΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Αθήνα 29/10/2007
Α.Π.: 273

ΤΑΧ. Δ/ΣΗ: Δώρου 9
Τ.Κ. 104 32 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛΕΟΜΟΙΟΤΥΠΙΑ/
FACSIMILE: 210 52 .43. 980

ΠΛΗΡΟΦ. : Α.Π. Χαρούπιας
E-mail: ss1peida@sch.gr

Ιστοσελίδα:
<http://dipe-a-athin.att.sch.gr>
(ΎΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ)

ΠΡΟΣ: Το προσωπικό ΟΛΩΝ των σχολείων.
Π/βάθμιας και Δ/βάθμιας Εκπαίδευσης

(Διά των Διευθύνσεων Π/βάθμιας & Δ/βάθμιας
Εκπαίδευσης Νομαρχίας Αθηνών)

ΚΟΙΝ.: (α) Δ/ση Ειδικής Αγωγής ΥΠ.Ε.Π.Θ.
(β) Προϊσταμένους. Παιδ.& Επιστ. Καθοδήγησης
Π/βάθμιας & Δ/βάθμιας Εκπαίδευσης Αττικής
(γ) Σχολικούς συμβούλους Π/βάθμιας & Δ/βάθμιας
Εκπαίδευσης Νομαρχίας Αθηνών

ΘΕΜΑ: Διαδικασίες πρότασης και φοίτησης μαθητή/μαθήτριας με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο Τμήμα Ένταξης

Η αναγνώριση και αρχική αξιολόγηση μαθητή/μαθήτριας με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ε.ε.α.) με στόχο την υποστήριξή του από εκπαιδευτικό ειδικής αγωγής στο Τμήμα Ένταξης (Τ.Ε.) είναι μια διαδικασία εξαιρετικής σημασίας για το ίδιο το παιδί, την οικογένειά του, αλλά και για τη σχολική κοινότητα. Είναι ανάγκη, κατά συνέπεια, να τύχει ιδιαίτερης προσοχής από την εκπαιδευτική κοινότητα και να ληφθεί ιδιαίτερη μέριμνα, ώστε να διασφαλιστούν όλες οι εγγυήσεις εκείνες, οι οποίες θα μας επιτρέψουν την καλύτερη δυνατή εκπαιδευτική του υποστήριξη και τη διασφάλιση της συναισθηματικής του ισορροπίας. Για λόγους τόσο τυπικούς όσο και ουσιαστικούς προτείνεται μια διαδικασία, η οποία είναι δυνατό να διαχωριστεί σε τέσσερα επιμέρους βήματα από το στάδιο της αρχικής αναγνώρισης του παιδιού -από τον/την εκπαιδευτικό της τάξης- έως τη διασφάλιση της ποιοτικής εκπαιδευτικής και κάθε άλλης υποστήριξής του στα πλαίσια της σχολικής μονάδας Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Ενδεικτικά βήματα της διαδικασίας αυτής προτείνεται να είναι τα εξής:

Βήμα 1

Ο εκπαιδευτικός της τάξης:

(α) Αναγνωρίζει τους/τις μαθητές/-τριες με ε.ε.α. στην τάξη.

(β) Συντάσσει κατάλογο με τα ονόματά τους και προτείνει την υποστήριξή τους από το Τ.Ε.

(γ) Υποβάλλει τον κατάλογο στο/στη διευθυντή/-ντρια της σχολικής μονάδας.

Βήμα 2

Ο/η διευθυντής/-τρια της σχολικής μονάδας:

(α) Συνεργάζεται με τους/τις εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας, προκειμένου οι παραπομπές να είναι σύμφωνες με το ν. 2817/2000 και τις Υπουργικές Αποφάσεις που δημοσιεύτηκαν στα Φ.Ε.Κ. 1319/2002 & 449/2007. Απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή και μέριμνα για να αποφευχθούν τυχόν παρανοήσεις ως προς το είδος και την κατηγορία των ε.ε.α., τις οποίες είναι απαραίτητο να έχουν οι μαθητές και οι μαθήτριες προκειμένου να μπορούν να δεχθούν υπηρεσίες εκπαιδευτικής υποστήριξης από το Τ.Ε.

(β) Συντάσσει κατάλογο των προτεινόμενων μαθητών και μαθητριών.

(γ) Συνεργάζεται με τον/την εκπαιδευτικό ειδικής αγωγής του Τ.Ε., προκειμένου να διαμορφωθεί ο τελικός κατάλογος των προτεινόμενων μαθητών. Κατά τη διαδικασία αυτή λαμβάνονται υπόψη: η σοβαρότητα των εκπαιδευτικών αναγκών, η ανάγκη για εξειδικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, η ηλικία και η τάξη στην οποία φοιτούν οι προτεινόμενοι μαθητές και ο αριθμός των μαθητών που έχει τη δυνατότητα να υποστηρίξει αποτελεσματικά ο εκπαιδευτικός του Τ.Ε. (απαιτείται σχετική τεκμηριωμένη εισήγησή του).

(δ) Ενημερώνεται για τους εναλλακτικούς τρόπους και τις διαδικασίες ανίχνευσης και παραπομπής μαθητών με ε.ε.α. στις αρμόδιες διαγνωστικές υπηρεσίες¹.

Βήμα 3

Ο/η δάσκαλος/-α του Τ.Ε.:

(α) Αξιολογεί τις προτάσεις που του έχουν κοινοποιηθεί από το διευθυντή, λαμβάνοντας υπόψη:

- τη σοβαρότητα των εκπαιδευτικών αναγκών που έχουν αναγνωρισθεί από τον εκπαιδευτικό της τάξης,
- την ανάγκη για εξειδικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα,
- την ηλικία και την τάξη στην οποία βρίσκονται οι προτεινόμενοι για φοίτηση στο Τ.Ε. μαθητές,
- τον αριθμό των μαθητών που είναι εφικτό να υποστηρίξει αποτελεσματικά το Τ.Ε.

(β) Καλεί, σε συνεργασία με το διευθυντή του σχολείου, τους γονείς του μαθητή και τους ενημερώνει σχετικά με τις διαδικασίες που θα ακολουθηθούν και τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Ζητά από τους γονείς υπεύθυνη δήλωση (Δες Υπόδειγμα) ότι συμφωνούν με τις διαδικασίες αυτές.

Για τη φοίτηση μαθητή/μαθήτριας με ε.ε.α. στο Τ.Ε. δεν είναι απαραίτητη η διάγνωση από Κ.Δ.Α.Υ. ή άλλη διαγνωστική υπηρεσία, αλλά είναι αρκετή η υπεύθυνη δήλωση του γονέα. Η

¹ Για τις σχετικές διαδικασίες δες: (α) Υπουργική Απόφαση 4494/Γ6/2001 στο Φ.Ε.Κ. 1503/Τ.Β'/08-11-2001, Άρθρο 5: Ανίχνευση – παραπομπή και (β) Υπουργική Απόφαση 28911/Γ6/2007 στο Φ.Ε.Κ. 449/Τ.Β'/03-04-2007, Άρθρο 2, παράγραφος στ: Τροποποίηση του κανονισμού λειτουργίας των Κ.Δ.Α.Υ.

απουσία, ωστόσο, διάγνωσης από αρμόδια διαγνωστική υπηρεσία, δυσχεραίνει το έργο της εξασφάλισης επιστημονικής υποστηρικτικής παρέμβασης από τον εκπαιδευτικό του Τ.Ε. και για το λόγο αυτό μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις δεν θα πρέπει να επιδιώκεται η εξασφάλισή της. Σε κάθε περίπτωση γνώμονα έχουμε το συμφέρον του/της μαθητή/-τριας με ε.ε.α. (εξασφάλιση των απαραίτητων δεδομένων χωρίς αναίτιο στιγματισμό). Σε περιπτώσεις αμφιβολιών ζητούνται οδηγίες/διευκρινήσεις ή και σχετική εισήγηση από το σχολικό σύμβουλο ειδικής αγωγής.

Προκειμένου ο σχολικός σύμβουλος ειδικής αγωγής να γνωματεύσει ώστε να φοιτήσει μαθητής/-τρια με ε.ε.α. σε Τ.Ε., ακολουθείται η διαδικασία η οποία απαιτείται και για την παραπομπή του μαθητή στις αρμόδιες διαγνωστικές υπηρεσίες (υπεύθυνη δήλωση του γονέα, αντίγραφο πρακτικού της παιδαγωγικής συνεδρίας, με αναφορά του εκπαιδευτικού για τις ενδείξεις που έχει καταγράψει για το συγκεκριμένο μαθητή, βραχυχρόνιο πρόγραμμα παρέμβασης καθώς και τα αποτελέσματα της παρέμβασης). Μονοπρόσωπες υπηρεσίες υποστήριξης της σχολικής κοινότητας, όπως ο σχολικός σύμβουλος ειδικής αγωγής, δεν είναι λειτουργικό, ούτε και εφικτό να υποκαθιστούν τους θεσμούς παιδαγωγικής και επιστημονικής λειτουργίας της εκπαιδευτικής κοινότητας και στη συγκεκριμένη περίπτωση το σύλλογο προσωπικού των σχολείων².

Σε ιδιαίτερες περιπτώσεις μαθητών ο σχολικός σύμβουλος ειδικής αγωγής συνεργάζεται και καθοδηγεί τη σχολική κοινότητα σχετικά με τους τρόπους καταγραφής των ενδείξεων και προτείνει, εφόσον του ζητηθεί, τον τύπο και το είδος βραχυχρόνιου προγράμματος παρέμβασης.

(γ) Αξιολογεί εκπαιδευτικά τους μαθητές, ώστε να διακριβωθούν οι ισχυρές πλευρές του μαθησιακού τους προφίλ, κατά κύριο λόγο και δευτερευόντως οι αδυναμίες τους.

(δ) Προτείνει τον τελικό κατάλογο των μαθητών που θα υποστηριχθούν από το Τ.Ε. λαμβάνοντας υπόψη: τη σοβαρότητα των εκπαιδευτικών αναγκών, την ανάγκη για εξειδικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, την ηλικία και την τάξη στην οποία φοιτούν οι προτεινόμενοι και τον αριθμό των μαθητών/-τριών που έχει τη δυνατότητα να υποστηρίξει στην τάξη και στο Τ.Ε. (υποβάλλει στο σχολικό σύμβουλο σχετική τεκμηριωμένη εισήγησή του μέσω του διευθυντή του σχολείου μαζί με το εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα και τα άλλα ζητούμενα στοιχεία).

(ε) Ενημερώνει, σε συνεργασία με το διευθυντή του σχολείου, τους γονείς του/της μαθητή/-τριας, για την απαιτούμενη από το νόμο 2817/2000 *Έκθεση Ειδικών Εκπαιδευτικών Αναγκών*, την οποία και πρέπει να διαθέτει το παιδί. Ενημερώνει τους γονείς για τις εναλλακτικές λύσεις που υπάρχουν προκειμένου να αποκτηθεί η έκθεση αυτή (Κέντρα Διάγνωση Αξιολόγησης και Υποστήριξης – Κ.Δ.Α.Υ. ή οι *‘ιατροπαιδαγωγικές υπηρεσίες’* του ν. 1566/85) και τις διαδικασίες που απαιτούνται για να γίνει αυτό. Καλό θα είναι οι γονείς να ενημερώνονται για τη διαθεσιμότητα

² Ο σχολικός σύμβουλος ειδικής αγωγής: (α) υποστηρίζει ΟΛΕΣ τις σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας (νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία) και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (γυμνάσια και λύκεια), (β) υποστηρίζει τις Σ.Μ.Ε.Α. (Τ.Ε., Ειδικά σχολεία, Τ.Ε.Ε., Ε.Ε.Ε.Ε.Κ.) σε θέματα και ζητήματα μαθητών με ε.ε.α. και (γ) γνωματεύει για τις παράλληλες στηρίξεις, την κατ’ οίκον εκπαίδευση και μια σειρά άλλων θεμάτων που σχετίζονται με την ειδική αγωγή στη Νομαρχία Αθηνών!

τητα των υπηρεσιών αυτών, για την ενδεχόμενη αργοπορία έκδοσης των εκθέσεων, καθώς και για τη χρησιμότητα της έκθεσης αυτής.

(στ) Ενημερώνει τους γονείς για την ισχύουσα νομοθεσία (ν. 2817/2000 & Υ.Α. στο Φ.Ε.Κ. 1319/2002).

Βήμα 4

Ο δάσκαλος υποδέχεται το παιδί στο Τ.Ε. και δημιουργεί ειδικό προσωπικό φάκελο. Ο φάκελος αυτός είναι απόρρητος και φυλάσσεται σε ειδικό ασφαλισμένο ερμάριο ή και σε ηλεκτρονική μορφή που προστατεύεται με ειδικό κωδικό πρόσβασης που τον γνωρίζει μόνο ο δάσκαλος του Τ.Ε. και ο Διευθυντής του σχολείου. Στο φάκελο περιλαμβάνονται:

- (α)** Συνοπτικό οικογενειακό και κοινωνικό ιστορικό του μαθητή
- (β)** Γνωμάτευση για το είδος και το βαθμό της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής ανάγκης του παιδιού.
- (γ)** Εισήγηση του Κ.Δ.Α.Υ. ή της ιατροπαιδαγωγικής υπηρεσίας για την εγγραφή – κατάταξη ή μεταγραφή στην κατάλληλη σχολική μονάδα.
- (δ)** Αξιολογητική έκθεση που αφορά τη μαθησιακή εξέλιξη του μαθητή.
- (ε)** Όλες οι δοκιμασίες που έχουν χορηγηθεί στο μαθητή από το/τη δάσκαλο/-λα της τάξης του.
- (στ)** Περιγραφική αξιολόγηση όπου θα αναφέρονται οι λόγοι παραπομπής του μαθητή από το δάσκαλο της τάξης του και η σχετική τεκμηρίωσή τους.
- (ζ)** Την αλληλογραφία του σχολείου και των εχόντων τη γονική μέριμνα του ατόμου με ε.ε.α. με το Κ.Δ.Α.Υ. ή την ιατροπαιδαγωγική επιτροπή (αν είναι διαθέσιμη από τους γονείς ή τους έχοντες τη γονική μέριμνα).
- (η)** Εισήγηση για την κατάρτιση του κατάλληλου υποστηρικτικού Ατομικού Προγράμματος Εκπαίδευσης.
- (θ)** Τις περιοδικές αξιολογήσεις των μαθητών και των εκπαιδευτικών προγραμμάτων παρέμβασης από τους ειδικούς του Κ.Δ.Α.Υ. (αν υπάρχουν).
- (η)** Τις περιοδικές αξιολογήσεις του παιδιού και των εκπαιδευτικών προγραμμάτων παρέμβασης από το δάσκαλο του Τ.Ε. και τους ειδικούς του Κ.Δ.Α.Υ. (αν υπάρχουν).
- (ι)** Ο,τιδήποτε άλλο αφορά το μαθητή.

Οι οδηγίες μας αυτές, σε ορισμένες περιπτώσεις, έχουν ανάγκη προσαρμογής και τροποποίησης, ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες και τις ιδιαιτερότητες της κάθε σχολικής κοινότητας. Προτείνεται όπως οι εκπαιδευτικοί των Τ.Ε. τις μελετήσουν και αφού ζητήσουν και τη γνώμη των διευθυντών των σχολείων στα οποία στεγάζονται τα Τ.Ε., αλλά και όσων υπηρετούν στα σχολεία των οποίων το μαθητικό πληθυσμό υποστηρίζουν, στη συνέχεια να μας υποβάλλουν γραπτώς τις παρατηρήσεις τους για τα επιμέρους προβλήματα ή ζητήματα που δεν έχουν ανα-

φερθεί και, κατά τη γνώμη τους, δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς στα πλαίσια της παρούσης εγκυκλίου παιδαγωγικής καθοδήγησης.

Η αντίληψη/αναγνώριση και παραπομπή των μαθητών με ε.ε.α. επιβάλλεται να παραμείνει μια λειτουργία όσο το δυνατό λιγότερο διαχωριστική και για το λόγο αυτό η διευκρίνιση των διαδικασιών που επιχειρούμε με την εγκύκλιο αυτή θεωρούμε ότι έχει ιδιαίτερη σημασία για την αρμονική συνεργασία των μελών της σχολικής κοινότητας και της οικογένειας. Οι σύγχρονες σημαντικά επιβαρημένες κοινωνικές συνθήκες σε συνδυασμό με τη δραματική αύξηση των παιδιών με ε.ε.α. που φοιτούν στο γενικό σχολείο, αναδεικνύουν τον υποστηρικτικό ρόλο του Τ.Ε. Τα Τ.Ε. διαπιστώνουμε ότι θα πρέπει να αυξηθούν αριθμητικά, ώστε να λειτουργεί ένα, τουλάχιστον, σε κάθε συγκρότημα συστεγαζόμενων σχολικών μονάδων. Παράλληλα, για να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στο ρόλο τους, είναι απαραίτητο να επιχορηγηθούν με πρόσθετους οικονομικούς πόρους, ώστε να εξοπλιστούν με εξειδικευμένο διδακτικό/παιδαγωγικό υλικό και καινοτομίες. Τέλος, αναδεικνύεται η ανάγκη όπως η σχολική κοινότητα αναγνωρίσει και αυτή το ρόλο των λειτουργών των Τ.Ε. και να μην επιλέγει αντιπαραγωγικές αναθέσεις καθηκόντων, όταν μάλιστα δεν προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία και τις Υπουργικές Αποφάσεις (Φ.Ε.Κ. 449/2007), οι οποίες τις διερμηνεύουν. Ο εκπαιδευτικός του Τ.Ε. είναι απαραίτητο να συνεργάζεται με τους εκπαιδευτικούς και να υποστηρίζει τους μαθητές και τις μαθήτριες με ε.ε.α. κατά προτεραιότητα στις τάξεις όπου φοιτούν, με τους γονείς και τους άλλους θεσμούς. Προκειμένου η συνεργασία των εμπλεκόμενων αυτών προσώπων και θεσμών να είναι αποδοτική, είναι απαραίτητο να ασχολείται αποκλειστικά με τα καθήκοντά του. Στα καθήκοντα του εκπαιδευτικού περιλαμβάνεται κάθε ζήτημα που αφορά την αναγνώριση, εκπαιδευτική αξιολόγηση, σχεδίαση υποστηρικτικού προγράμματος του μαθητή με ε.ε.α., καθώς και τη διαμορφωτική και τελική αξιολόγησή του, τη διασύνδεση της σχολικής κοινότητας με τους άλλους θεσμούς και την τοπική κοινωνία, τη συμβουλευτική των μελών της σχολικής κοινότητας, την τήρηση των αρχείων του Τ.Ε. και κάθε τι που σχετίζεται με τα δικαιώματα των παιδιών με ε.ε.α. Κάθε άλλη ερμηνεία και στάση παρεμβάλλει εμπόδια και δεν προάγει την ποιότητα της προσφοράς του Τ.Ε. στο παιδί με ε.ε.α. και, τελικά, ούτε εξυπηρετεί τα συμφέροντα της σχολικής κοινότητας.

Ο σχολικός σύμβουλος Ε.Α.

Αριστείδης Χαρούπιας PhD
Διδάκτωρ Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Αθηνών

Σημείωση: (Α) Τα έντυπα που αφορούν τη λειτουργία του Τ.Ε. και συγκεκριμένα:

- (α) Το Υπόδειγμα Ωρολογίου Προγράμματος Τ.Ε.,
- (β) Ο Πίνακας Αριθμού Μαθητών που υποστηρίζονται από το Τ.Ε.,
- (γ) Το Υπόδειγμα Υπεύθυνης Δήλωσης γονέα και
- (δ) Ο Αναλυτικός Πίνακας Στοιχείων Τ.Ε. και

(Β) Το Υπόδειγμα περιγραφικής έκθεσης μαθητή/μαθήτριας

βρίσκονται αναρτημένα σε ιστοσελίδα στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://dipe-a-athin.att.sch.gr>
στην περιοχή: ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

* Θα ήταν ιδιαίτερα εξυπηρετικό αν για την επικοινωνία μας χρησιμοποιείτε ηλεκτρονική αλληλογραφία (e-mail).